

Siedmy snem KDH

(1994)

Milí priatelia, vážení hostia,

presne pred piatimi rokmi a tromi dňami sme vydali výzvu na zakladanie kresťanskodemokratických klubov. Už od prvých dní decembra 1989 začali vznikať kresťanskodemokratické kluby po celom Slovensku. Až po vzniku našich klubov po celom Slovensku sme sa dali zaregistrovať na Ministerstve vnútra SR a usporiadali sme v Nitre zakladajúci snem. Priatelia z Európskej únie nám neskôr povedali, že málokde v Európe sa podarilo založiť politickú stranu takto dôkladne zdola. V utorok uplynulo päť rokov, ako bol zrušený ústavný článok o vedúcej úlohe Komunistickej strany. Za týždeň bude piate výročie nástupu prvej nekomunistickej vlády národného porozumenia. Práve pred piatimi rokmi padal u nás komunizmus, aby sa vrátil tam, odkiaľ prišiel – na smetisko dejín. Komunizmus padol pod náporom túžby ľudí po slobode, plnej emócií, tragických skúsenosti, aj snov o lepšej budúcnosti. Päť rokov, ktoré odvtedy uplynuli, boli plné zápasu o udržanie, rozšírenie a naplnenie slobody. Sen o slobode sa vždy lišil od reality slobody. Pozeráme sa na dnešný stav slobody na Slovensku plní kritiky, nespokojnosti a varovaní, ale napriek všetkému hovoríme: zvrhnutie komunizmu bola dobrá vec.

Emócie novembrových námestí prešli do každodennej práce. Málokto si uvedomoval, že nestačí vyškrtnúť článku o vedúcej

úlohe strany z ústavy, že nestačí nahradenie komunistickej vlády nekomunistickou, že nestačí premena štátnych podnikov na akciové spoločnosti. Jednorazové akty z novembra a decembra 1989 bolo treba doplniť o drobnú každodennú prácu na poli budovania demokratických organizácií, slobodných médií, obnovy školstva a najmä budovania strany. My sme si to uvedomovali. Päť rokov budujeme a upevňujeme našu stranu a dnes sme najstabilnejšou stranou na slovenskej politickej scéne. Ako jediní z dnes existujúcich parlamentných strán sme vznikli v novembri 1989, ako jediní máme vedenie strany, ktoré sa od základu nezmenilo. Ako jediní sme členmi dôležitej medzinárodnej organizácie strán. To všetko sme dosiahli vďaka ideovému bohatstvu kresťanskej demokracie a vďaka oddanosti, vlastenectvu a obetavosti našich členov. Päťročné pôsobenie nášho hnutia môžeme nazvať rušením vedúcej úlohy strany vo vedomí ľudí.

Pôvodný protiklad medzi komunistami a nekomunistami sa v priebehu týchto piatich rokov transformoval do protikladu medzi dvoma politickými filozofiami pre Slovensko. Niekdajší komunisti síce dnes uznávajú prednosť demokracie, ale neveria, že na Slovensku sa dá vládnuť za plnej účasti demokratických síl a za plného rešpektovania demokratických pravidiel. Neveria v schopnosť Slovenska, že si vie samé vládnuť, a nazdávajú sa, že politická stabilita na Slovensku sa dá dosiahnuť iba prostredníctvom dominancie jednej politickej sily, dosiahnutej všetkými prostriedkami. Snažia sa vytlačiť iné politické sily z javiska, keď to nejde za pomoci demokratických volieb, potom rôznymi trikmi, pripomínajúcimi triky Komunistickej strany spred februára 1948.

Druhá politická filozofia verí v základnú jednotu Slovenska, aj keď niekedy ukrytú pod povrchom. Verí, že občanov Slovenska možno zjednotiť na základe vyváženia ich legitímnych záujmov. Verí, že na Slovensku je dosť slušných ľudí schopných dohodnúť sa na dobrých zákonoch, ktoré budú platiť pre všetkých, na dodržiavaní týchto zákonov a potrestaní tých, ktorí ich nedodržiavajú.

Táto filozofia uznáva za základ písaneho práva nepísané prirodzené právo odvodené z národných a kresťanských tradícií, ktoré vždy dokázali rozoznať dobro od zla. Táto druhá filozofia vychováva ľudí, aby mali charakterovú pevnosť potrebnú na udržanie slobody.

Nebudem hovoriť v inotajoch, ani v náznakoch. Prvú filozofiu vyznáva svojou praktickou politikou Hnutie za demokratické Slovensko. Ku druhej filozofii sa hlásime my. Niekdajší protiklad z novembra 1989 sa transformoval do dnešného protikladu týchto dvoch politických filozofií.

Ak by zvíťazila prvá filozofia, malo by to veľmi zlé následky pre Slovensko. Kresťanskodemokratické hnutie si to uvedomuje, a preto sme vynakladali všetko úsilie, aby sme prispeli k dohode politických síl. Z tohto dôvodu sme v marci tohto roku vstúpili do širokej koalície za účasti dnešnej Demokratickej únie a Strany demokratickej ľavice. Z tohto dôvodu v októbri po voľbách sme viedli rokovania s Hnutím za demokratické Slovensko o prípadnom vstupe do vládnej koalície. Napomáhanie širokej dohody politických síl a uzatváranie politických kompromisov za tým účelom môže ísť len po hranicu svojich vlastných filozofických základov. Prestup vlastných principiálnych stanovisk nepomáha nájdeniu širokej dohody, ale vedie ku vlastnej porážke. Pri koalíčných rokovaníach HZDS nebolo ochotné ustúpiť prakticky v ničom, ani vo svojom iracionálnom odpore voči prezidentovi republiky. Z tohto dôvodu sme koalíčné rokovania ukončili. V polovici novembra prišiel návrh HZDS na rokovanie aspoň o podpore ich vlády. My sme opakovane už počas volebnej kampane vyhlasovali, že v krajnom prípade, ak nebude možné vytvoriť inú vládu, sme ochotní za určitých podmienok podporiť v parlamente aj vládu, v ktorej by sme neboli. Pristúpili sme na ponuku, pretože sme chceli vyčerpať všetky možnosti vytvorenia stabilnej a zároveň demokratickej vlády na Slovensku. Stanovili sme dva okruhy našich minimálnych podmienok. Jeden sa týkal návratu demokratických pomerov porušených na prvej a druhej schôdzi Slovenskej národnej rady, druhý okruh sa týkal minimálnych požia-

daviek na politiku budúcej vlády. Počas rokovania sa ukázalo, že HZDS nie je ochotné pristúpiť ani na takéto minimálne požiadavky. Aj toto rokovanie sme preto ukončili a v súčasnosti nevidím podmienky na vedenie akéhokoľvek rokovania s HZDS.

Pri prvom aj druhom rokovaní sme ukázali dobrú vôľu a snažili sme sa presvedčiť svojich partnerov o márnosti úsilia použiť KDH iba ako plášťik na zakrytie svojej vlastnej autoritárnej politiky. Keď to HZDS nepochopilo pri rokovaní, v poriadku, budeme to nútení ukázať znovu pri praktickom odpore voči ich politike. V uplynulých dvoch rokoch sa už mohli presvedčiť, že KDH nezlomia, že vieme robiť aj účinnú opozičnú politiku. Raz nás už posielali do minulosti, a dnes sa musia uchádzať o našu politickú podporu. Udržanie a obrana slobody a demokracie na Slovensku sú pre nás sväté a postavíme sa na odpor proti každému, kto by chcel tieto hodnoty narušiť.

Podmienky, ktoré sme postavili na podporu novej vlády, neslúžili v prospech KDH, ani jedna z nich. Slúžili na zaručenie demokratických pravidiel pre všetkých občanov Slovenska. Ani náš odpor proti všetkým pokusom na obmedzenie slobody a demokracie na Slovensku nebude slúžiť iba KDH. Bude slúžiť na usmernenie slovenskej politiky do koľají prosperity a mieru v budúcich rokoch. Politika HZDS vedie Slovensko do vnútorných rozbrojov a medzinárodnej izolácie. Pol roka bol na Slovensku pokoj, odkedy HZDS vyhralo vo voľbách, neustávajú škandály, aféry a konflikty doma aj voči zahraničiu. Minulý týždeň sme dostali demarš z Európskej únie o neblahých signáloch našej vnútornej politiky, osobitne porušenia demokratických pravidiel na nočnej schôdzi Národnej rady. Žiadne reči o priateľskom tóne demaršu neznižia jeho závažnosť pre postavenie Slovenska. Jeho význam najlepšie ilustruje skutočnosť, že je to iba druhý demarš tohto druhu, ktorý podala Európska únia. Prvý podala pred tromi rokmi juhoslovanskej vláde v Belehrade. Odvtedy vypukla v bývalej Juhoslávii vojna a dnešná Juhoslávia sa ocitla v medzinárodnej izolácii. Pred dvoma týždňami som sa zúčastnil vo funkcii podpredsedu Parlamentného zhromaždenia KBSE

na rokovaní s predsedom juhoslovanského parlamentu. V priebehu rokovania uviedol otrasné príklady, ako sa prejavuje medzinárodná izolácia Juhoslávie. Juhoslovanski občania, ktorí v minulých desaťročiach pracovali v Nemecku a vyslúžili si tam penziu, nedostávajú svoju penziu, pretože je zablokovaná. V Juhoslávii je nedostatok liekov a ľudia trpia, pretože im lekári nemôžu podať zodpovedajúce lieky. Hovorím to preto, že ak politika štátu naberie nebezpečné smerovanie, je ťažké ju zmeniť alebo zastaviť.

Doteraz, ale ani v budúcnosti politika Kresťanskodemokratického hnutia nebude spočívať iba v odpore voči politike iných strán. Ťažisko našej politiky spočíva v iniciatívach k pozitívnemu budovaniu Slovenska na národných a kresťanských základoch. Bude vždy ťažšie prezentovať pozitívny model, tým viac, ak nespočíva vo vytýčaní päťročnic, než hľadať a vytvárať nepriateľa a vyvolávať proti nemu vášne. Ideme však dôsledne cestou pozitívnej politiky a začína sa nám dariť. Pamätáme si ešte, ako v rokoch 1990 – 1991 písali aj celoštátne noviny, že KDH volia prevažne staršie ženy, ľudia so základným vzdelaním, vidiecke obyvateľstvo. Tieto noviny to vtedy prezentovali ako negatívnu charakteristiku Kresťanskodemokratického hnutia. My sme to ani vtedy nepovažovali za negatívnu charakteristiku a dodnes sme povďační našim voličom z počiatočného aj neskoršieho obdobia. Staršie ženy, ľudia so základným vzdelaním a vidiecke obyvateľstvo môžu dnes so zadostučinením konštatovať, že sa ukázali politicky prezieravejší ako desiatky skúsených politických publicistov z onoho obdobia. Potom sa stalo, že sa rozpadlo vtedajšie VPN, naša spolupráca z roku 1991/1992 mala dobrú ekonomickú, sociálnu aj zahraničnopolitickú bilanciu a v súčasnej vláde si naši ministri vyslúžili všeobecný rešpekt. V posledných komunálnych voľbách sme dosiahli úspech práve vo väčších mestách a prichádzajú o nás dobré referencie z akademických kruhov. Ale opakujem, všetci naši voliči sú nám rovnako cenní a sme im rovnako vďační za našu podporu. V našom podaní je Slovensko uznávaným členom medzinárodného spoločenstva. Pokiaľ sme my spo-

luurčovali rozhodujúcu politickú líniu Slovenskej republiky, žiadne demarše zo zahraničia na Slovensko neprichádzali. Naším cieľom je Slovensko urobiť takým, aby Slováci kdekolvek na svete mohli byť hrdí na svoju vlasť. Budú môcť byť hrdí vtedy, ak sa v zahraničí budú objavovať články opisujúce úspechy Slovenska v hospodárstve, kultúre a politike. Slovensko musí byť schopné pomáhať našim krajanom v zahraničí, a to rozširovaním našej kultúry, umenia, ale aj možností jej vysielania či vydávania.

Národné tradície sa mohli rozvíjať a udržať iba v spojení s kresťanskou kultúrou. Nie nadarmo komunizmus na Slovensku najviac potláčal práve náboženstvo. Od marca tohto roku sme sa pričiniли o vyrovnanie postavenia cirkevných škôl so štátnymi školami. Konečne bol menovaný slovenský veľvyslanec do Vatikánu. Naši poslanci v obecných a mestských zastupiteľstvách vychádzali v ústrety cirkvám, kde to bolo možné a potrebné. Budeme napomáhať realizácii zákona o vrátení cirkevného majetku. Naše odborné zväzy, nám blízka tlač, naše kluby podporujú kresťansky motivované umenie, rozvoj kresťanskej vedy aj udržiavanie kresťanských zvykov. Všetku túto činnosť robíme bez toho, aby sme potláčali inú kultúru.

Päť rokov našej legálnej existencie nie je dlhá doba, ale aj tak nám umožňuje bez bázne pozrieť sa naspäť. Upevnili sme sa ako strana slušných ľudí a predstavujeme reálnu politickú alternatívu pre Slovensko oproti vláde, ktorá sa črtá. Už týchto krátkych päť rokov ukázalo, že sme boli predvídavejší či v otázkach slovenskej Ústavy, ekonomickej reformy, zahraničnej politiky aj štátoprávneho usporiadania. Naši členovia majú byť na čo hrdí a my potrebujeme rozvíjať ich – vašu sebadôveru. Keď sme nedávno v predsedníctve hodnotili súčasný stav hnutia a výsledok volieb, konštatovali sme, že najviac potrebujeme rozvíjať sebadôveru našich členov. Sebadôvera našich členov sa môže opierať o hmatateľné výsledky našej politiky aj o charakterové vlastnosti, vládnuce v KDH. Nadšenie a obetavosť našich členov umožňujú dobré fungovanie klubov a okresných koordinačných centier. Je veľmi dôležité, aby na čele našich klubov,

okresných koordinačných centier boli schopní ľudia s prirodzenou autoritou, ktorí si dokážu nájsť čas na vedenie klubov aj OKC. Kde máme takýchto funkcionárov, tam dosahujeme aj dobré výsledky. To sa vo veľkej miere prejavilo aj v nedávnych a parlamentných voľbách. Kde nám chýbajú, tam sa to prejavilo aj na volebných výsledkoch. Naše kluby sa venujú širokej škále činnosti, od charitatívnej, spoločenskej cez nábožensko-duchovnú až po politickú. Všetky tieto aktivity sú namieste, sú oprávnené a udržujú záujem našich členov. Nesmieme však zabúdať, že naše kluby majú viesť svojich členov k podnetom na rozvoj miest a obcí, k ochote prevziať zodpovednosť vo volebných funkciách – poslancov, starostov, primátorov a iných. Optimistickým signálom o stave nášho hnutia je skutočnosť, že rastie počet našich klubov aj našich členov. V októbri tohto roku sme dosiahli počet 27 tisíc platiacich členov, čo bol minuloročný konkoročný stav. Do konca roku dosiahneme počet členov 30 tisíc. Máme priaznivú vnútornú štruktúru hnutia. V parlamentných voľbách nás volilo 290 tisíc voličov, približne 1/10 z toho sú naši členovia, to je v medzinárodnom porovnaní dobrý pomer. Asi 1/10 členov sa zúčastnila okresných snemov ako delegáti a 1/10 z delegátov z okresných snemov ste tu na tomto celoslovenskom sneme.

V parlamentných voľbách sme ako jedna z mála strán dosiahli lepšie výsledky ako v predchádzajúcich voľbách. V komunálnych voľbách naši zvolení poslanci, starostovia a primátori sú už politicky a organizačne skúsení, oddaní Kresťanskodemokratickému hnutiu a majú jasnú predstavu, čo chcú pre svoje mesto alebo obec urobiť. V rozbúrenej politickej situácii si zachovávame pokoj a optimizmus, pretože vieme, že sa môžeme na svojich ľudí spoľahnúť. Vedia to o nich aj iní. Dostávame na KDH množstvo listov, v ktorých nám známi aj neznámi píšú, že nám veria, držia nám palce a spoliehajú sa na našu politiku. Týmto všetkým a ďalším odkazujeme: môžete nám veriť, nesklameme vás.

Košice 3. decembra 1994